

# Beskyttelsen af brugskunst og industrielt design

Pensum: Immaterialret, 1. udg, Schovsbo og Rosenmeier

## Indledende

---

Hvor er vi? OPHL § 1. Værket

### Kort om beskyttelsens indhold

- Eneret / monopol – § 2
  - Til eksemplar fremstilling, spredning, visning og offentlig fremførelse.
- Droit moral – § 3
  - Faderskabsret og respektret.
- Indskrænkninger i kap. 2
  - Særligt § 12 om privat / personligt brug.

## Hvad kan være beskyttet? Beskyttelsens objekt

---

### Ophavsretlig beskyttelse ligger i fortolkningen af § 1

- Litterære værker
  - Skrift eller tale.
  - Skønlitterært eller faglitterært
  - EDB-programmer, jf. stk. 3
- Kunstnerisk værk
  - Musik, sceneværk
  - Filmværk, fotografisk værk (også § 70)
  - Billedkunst
  - Beskrivende værker, f.eks. byggetegninger, jf. stk. 2.
  - Bygningkunst
  - Brugskunst
  - Skal have det kunstneriske element, mange opfindelser er således ikke kunst, og er ikke ophavsretligt beskyttet, men kan derimod patenteres.
- "...eller på anden måde.", jf. § 1, stk. 1.
  - **Bred subsumtion, næsten alt kan være beskyttet.**
- **Princippet om den manglende idébeskyttelse:**
  - Det, der beskyttes, er værket i dets konkrete form eller udtryk, og ikke dets idéindhold, motiv eller de almene principper, der måtte ligge bag.
  - Bearbejdelser ctr. frit brug, jf. § 4, stk. 2.
  - Referatretten – Man kan altid frit referere indholdet af et værk.
  - Den konkrete manifestationen beskyttes.
- **Ingen krav til kvantitet, lovlighed, lødighed...**
  - U 1951.725 H – Hvem ringer klokkerne for?
  - U 1966.676 Ø – Nabo til nordpolen

# Originalitetskravet

---

## Hjemmel

- Originalitetskravet fremgår ikke direkte af lovens ord, men kan indfortolkes i ordet ”værk”.
- Det er meget svært at sige noget præcist om hvad der ligger i originalitet. Derfor vil der også fortsat være mange retssager.
- Personlig skabende indsats.
  - **Ophavsretten opstår når man har skabt noget. (Underforstået at man *ikke* har efterlignet andre)**
- EU-direktiver: ”Ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse”.
- Originalitetskravet kendes også fra amerikansk ret og fra før EU-direktiverne.
  - Man har haft mange forskellige formuleringer af originalitetskravet.
- Der stilles **ikke strenge krav til originaliteten**. Der skal meget lidt til for at noget er originalt.
  - U 1961.1027 H – Langelinie-bestikket
    - Sammenstillingen af enkeltelementer medførte at der var tale om et værk.
    - Rillemotivet i sig selv var ikke ”nyt og originalt”.

## Personligt skabt

Ophavsmanden skal med rimelighed kunne anses for at have skabt værket.

- Public domain falder således udenfor
  - Ubearbejdet videregivelse af naturlige forekomster giver ikke ophavsret.
  - Der skal foreligge en form for **bearbejdelse**.
- Ophavsmanden **skal være et menneske**.
  - Jf. ”Den, som frembringer ...”
  - Dyr og maskinfrembragte værker kan ikke omfattes.
    - Allerede da dyr eller maskiner ikke kan have juridiske rettigheder.

## Kreativitet

Værket skal formentlig være udtryk for et rimeligt omfang af kreativ aktivitet.

Indsatsen må **ikke være af rent håndværksmæssig** eller lignende art.

Der skal have været en vis **frihed / valgret** i frembringelsen.

- Merger-doktrinen
  - Hvis ide og udtryk smelter sammen, er der ikke ophavsret.
  - Således er der ingen frihedsgrad.
  - Alene godt håndværk.
- Kataloger
  - Paradoks med at jo mere komplet en samling er jo mindre original.
  - Særlige katalogbeskyttelsesregler – § 71
    - Særregler fordi kataloger kun sjældent vil være værker, sml. forarbejder. MR, s. 92.
  - Ligeledes databaser.

**Intet krav at værket er frembragt bevidst**, det kan ligesåvel være frembragt i beruselse, trance eller lignende.

- Paul McCartney drømte nummeret ”Yesterday”. Dog først nedfældet senere.

## Ikke være rent rekonstruerende

- Nøjagtige kopier af eksisterende falder udenfor.
  - Herunder f.eks. afstøbninger. Kopiisten har her ikke skabt værket selv.
- ”Opdagende” snarere end ”skabende”

## Kvalitetskrav

Originalitetskravet er principielt ikke et kvalitets- eller lødighedskrav.

- Man kan derfor ikke nægte at beskytte et værk med den begrundelse, at det er dårligt.

Kvaliteten kan dog næppe undsiges at have en vis psykologisk effekt på dommer og skønsmands vurdering.

## Nyhedskrav

Det er tilstrækkeligt at det er en subjektiv nyhed, dvs. at ophavsmanden tror værket er nyt.

Således skal værket hidrøre fra ophavsmanden selv, og må ikke være en kopi af en andens værk.

- At flere ophavsmænd frembringer det samme værk uafhængigt af hinanden forhindrer dem ikke i at have ophavsret. De har således alle ophavsret til deres værk, og krænker ikke den andens.
- Dette er i tråd med § 6 om fællesværker, hvor flere arbejder sammen om at skabe et værk.

## Vurderingens strengthed

Originalitetskravet vurderes som udgangspunkt mildt.

Vurderingens styrke kan variere, alt efter hvilken værkstype der er tale om.

- Litterære værker kræver normalt meget lidt
  - F.eks. ”Hvem ringer klokkerne for” og ”Nabo til nordpolen”
  - Kravene synes dog skærpet i nyere praksis.
- Brugskunst synes kravene at være lidt strengere.

Sammenspil med krænkelseslæren.

- Desto mere originalt et værk er, desto bredere beskyttelse.
  - U 2001.747 H – Tripp-trapp stolen
    - Tripp Trapp stolen havde et banebrydende design. Den var meget original.
    - Tvilum møbelfabrik lavede en lignende stol efter at patentet for Tripp Trapp var udløbet.
    - Tvilums stol var trossalt noget anderledes, men blev antaget at være en krænkelse.
      - Den var lavet i dårligere kvalitet, hvorfor den havde en ekstra støtte.
    - Højesteret blander dog noget markedsføringsretlig argumentation ind i den ophavsretlige bedømmelse.
      - ”de to stole er forvekslelige for personer, der ikke er fagfolk.”
    - Siger generelt at værker skabt i funktionalistisk formsprog kun er beskyttet overfor meget **nærgående efterligninger.**
  - U 1998.941 SH – Klud- og børsteholderen
    - Børsteholderen ansås for at være beskyttet.
    - Selvom der var overvejende kvalitative forskelle antoges at foreligge en krænkelse.
    - Børsteholderne var forvekslelige for lægmand. (Markedsføringsretligt argument)
    - Der blev i høj grad lyttet til skønsmændene.
- Omvendt, hvis et værk er mindre originalt, så beskyttes også kun meget nære efterligninger.
  - U 1961.1027 H – Langeliniedommen
    - Bestikket var originalt i sin sammensætning af elementer.

- Andet bestik havde kun rille mønster til fælles med langelinie.
  - Der var ikke tale om krænkelse selvom de trods alt var meget ens.
  - Bred subsumption, snæver lighedsbedømmelse.
- U 1999.158 SH – Eva trio
  - Hvad med denne dom? Skønsmændene syntes den var original. Havde modtaget designpris.
  - Antaget at sammensætningen af dimensioner og lignende var originalt i sin helhed.
    - Håndtagene var det mest originale ved gryden.
  - Luciana gryden lignede, men der var forskel, især på håndtag og udstandsningen på låget.
    - Den var ikke et nyt værk efter en fri benyttelse, jf. § 4, stk. 2.
    - => ingen selvstændig skabende indsats.
    - => efterligning.
  - Stofposerne gryderne var pakket ind i var beskyttet efter varemærkeloven.
- Måske kan beskyttelsen aftage over tid?
  - U 2002.1715/2 H – Myren
    - ”Da der er tale om en funktionsbestemt genstand skabt i et funktionalistisk formsprog, er den ophavsretlige beskyttelse imidlertid begrænset til meget nærgående efterligninger”.
      - Jf. Tripp Trapp afgørelsen.
    - ”I dag findes en lang række stabelbare stole baseret på den samme teknik med dobbeltkrumme formspændte flader og tynde stålrørben.”
    - Jackpot stolen indeholder ikke det samme særpræg der var i Myren.

### Vejledende kriterier

- Omgivelsernes interesser
  - Skærpet originalitetskrav, hvis omgivelserne har en anerkendelsesværdig interesse i at ophavsmanden **ikke** udstyres med et monopol.
- Dobbeltfrembringelseslæren

### Dobbeltfrembringelseslæren

Beskyttelse af dobbeltfrembringelser

- Alle frembringere nyder ophavsret.
- Hvis to værker fremkommer uden at de har haft kendskab til hinanden.
- Ingen tidsmæssig betingelse for offentliggørelse.

Som vejledende kriterie for originalitet:

- Jo større sandsynligheden er for dobbeltfrembringelser, desto mindre grad af originalitet.
  - U 1993.17 H – Tipsdommen
    - Udregninger af rækker til lotto.
    - Matematisk baggrund, ingen mulighed for variation dvs. ingen valgfrihed => stor sandsynlighed for dobbeltfrembringelser.
- Rosenmeier: Dette er det bedste og mest klare kriterie i ophavsretten.

### Bearbejdelser

Det har været diskuteret om der stilles strengere krav til originaliteten af bearbejdelser af eksisterende værker.

Om kravet til bearbejdelsens originalitet er strengere jo mere originalt det bearbejdede værk er.

Rosenmeier

- ”bedste løsning” er at bearbejdelser ligesom originalværker beskyttes, hvis de er udtryk for en passende mængde originalitet.

## **Industrielt design**

---

Ophavsretten giver kun beskyttelse i det omfang der er tale om et originalt værk.

- Der skal ligge noget kunstnerisk i værket.

Tekniske tegninger (”beskrivende art”) vil dog være omfattet, jf. § 1, stk. 2.

- Det er kun selve tegningen der er beskyttet.
- Enhver kan dog på baggrund af tegninger realisere ideen bag, uden at krænke ophavsretten.
- Ideer til opfindelser skal søges beskyttet via de andre immaterialrettigheder, f.eks. patentretten.